

Hiina: vähemuste õigused ja surmanuhtluse rakendamine

Euroopa Parlamendi 26. novembri 2009. aasta resolutsioon Hiina kohta: vähemuste õigused ja surmanuhtluse rakendamine

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid 1. veebruari 2007. aasta resolutsiooni¹ ja 27. septembri 2007. aasta resolutsiooni² surmanuhtluse üldise moratooriumi kohta;
  - võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 18. detsembri 2007. aasta ja 18. detsembri 2008. aasta resolutsioone surmanuhtluse kasutamisele moratooriumi kehtestamise kohta (A/RES/62/149 ning A/RES/63/168);
  - võttes arvesse Euroopa Liidu eesistujariigi 29. oktoobri 2009. aasta avaldust kahe tiibetlase, Lobsang Gyaltseni ja Loyaki hukkamise kohta ning 12. novembri 2009. aasta avaldust üheksa uiguuri hukkamise kohta pärast 5.–7. juulil 2009. aastal Xinjiangi Uiguuri autonoomses piirkonnas Urumqis toimunud rahutusi;
  - võttes arvesse Hiina Rahvavabariigi põhiseaduse artikleid 35, 36 ja 37, mille kohaselt kehtib kõikidele kodanikele sõna- ja usuvabadus ning milles kuulutatakse isikute vabadused “puutumatuks”;
  - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Hiina kohta, eriti 13. detsembri 2007. aasta resolutsiooni ELi ja Hiina tippkohtumise kohta – ELi ja Hiina vaheline dialoog inimõiguste küsimuses³;
  - võttes arvesse 18.–19. novembril 2009 toimunud ELi ja Hiina seminari ja ELi ja Hiina vahelise inimõigustealase dialoogi 28. vooru, mis toimus 20. novembril 2009 Bejingis;
  - võttes arvesse ELi ja Hiina vahelise inimõigustealase dialoogi 27. vooru, mis toimus 14. mail 2009 Prahas;
  - võttes arvesse ELi ja Hiina 12. tippkohtumist, mis toimub 30. novembril 2009. aastal Nanjingis;
  - võttes arvesse kodukorra artikli 122 lõiget 5,
- A. arvestades, et EL rajaneb vabaduse, demokraatia ja õigusriigi põhimõtete kui väärtuste järgimisel ning peab nende võõrandamatute õiguste järgimist ühiskonnas rahumeelse eksisteerimise vältimatuks eeltingimuseks;
- B. arvestades, et ELi ja Hiina strateegiline partnerlus, mille üle praegu läbirääkimised käivad, on ELi ja Hiina edaspidiste suhete jaoks väga oluline, ning tõeline partnerlus

---

¹ ELT C 250 E, 25.10.2007, lk 91.

² ELT C 219 E, 28.8.2008, lk 306.

³ ELT C 323 E, 18.12.2008, lk 489.

peab tuginema ühistele väärtustele;

- C. arvestades, et EL nõudis 8. mail 2009, et muudetaks ära kõik tiibetlaste surmaotsused, mille Lhasa rahvakohus 2008. aasta märtsis Lhasa rahutuste järel mõistis;
- D. arvestades, et Xinjiaangi Uiguuri autonoomses piirkonnas puhkes 2009. aasta juuli alguses viimaste aastakümnete tõsisem rahvuspõhine vägivald, kui uiguurid tulid protestiks 2009. aasta juunis Lõuna-Hiina tehases uiguuri töötajate ründamise vastu Urumqis tänavaile meelt avaldama ning ründasid hanisid, tekitades neile vigastusi; arvestades, et ametlike andmete kohaselt sai 197 inimest surma ja üle 1600 vigastada;
- E. arvestades, et tagamaks Hiina kahe suurema rahvusvähemuse – tiibetlaste ja uiguuride – rahumeelne koeksisteerimine Hiina rahva suure enamusega, kes on rahvuselt hanid, on hädavajalik alustada ausat, jätkuvat ja vastastikku lugupidavat dialoogi;
- F. arvestades, et uiguuri elanikkonna seas, kes on suuremalt jaolt moslemid ja kellel on kultuurisidemed Kesk-Aasiaga ning kes moodustavad Xinjiaangi 20 miljonist elanikust umbkaudu poole, levib üha enam rahulolematust ja pahameelt peamiselt hanidest Hiina võimudega, keda süüdistatakse usutegevuse tähelepanelikus jälgimises ja piiramises, mille ettekäändeks on nende endi rahvusrühma tööalane diskrimineerimine ja marginaliseerimises selles piirkonnas; arvestades, et inimõigustega tegelevate kohalike valitsusväliste organisatsioonide nõudmisele saata sündmuskohale sõltumatu uurimisrühm ei ole reageeritud;
- G. arvestades, et Hiina Rahvavabariik on väljendanud soovi, et Xinjiaangi Uiguuri autonoomses piirkonnas valitseksid rahvuste vahel harmoonilised suhted;
- H. arvestades, et tiibetlastele 2008. aasta märtsis toimunud rahutuste tõttu mõistetud kohtuotsuste õiguspärasus on Human Rights Watchi raportiga kaheldavaks tunnistatud; raportis väideti, et mõned kohtumenetlused toimusid salastatud kuupäevadel ja tiibetlastele ei võimaldatud mõistlikku kaitset enda valitud advokaatide poolt;
- I. arvestades, et religioossete kombetalituste suhtes rakendatakse Hiinas piiranguid ja need on riigi tähelepaneliku kontrolli all;
- J. arvestades, et surmanuhtlust kohaldatakse Hiinas 68 kuriteo eest, sealhulgas mittevägivaldsete kuritegude, näiteks maksupettuse ja narkokuritegude eest;
- 1. kinnitab veelkord oma pikaajalist vastuseisu surmanuhtlusele kõigil juhtudel ja igasugustel asjaoludel; tuletab meelde ELi kindlalt võetud kohustust teha tööd surmanuhtluse kaotamise heaks kogu maailmas ja rõhutab taas, et surmanuhtluse kaotamine aitab tõsta inimväärikust ja edendada inimõigusi;
- 2. tunnustab ülemkohtu 2007. aasta jaanuari otsust vaadata surmaotsused uuesti läbi, kuid mõistab hukka tõsiasja, et see ei ole toonud kaasa hukkamiste arvu olulist vähenemist Hiinas; tunneb jätkuvalt muret selle üle, et Hiinas pannakse toime kõige rohkem hukkamisi kogu maailmas;
- 3. nõuab seepärast tungivalt, et Hiina valitsus kehtestaks surmanuhtlusele viivitamata ja tingimusteta moratooriumi, mida peetakse oluliseks sammuks surmanuhtluse kaotamisel; mõistab karmilt hukka kahe tiibetlase, Lobsang Gyaltseni ja Loyaki, ning

ühemaksa uiguuri hukkamise pärast 2008. aasta märtsi Lhasa sündmusi ja Urumqi rahutusi 5.–7. juulil 2009; kutsub Hiina ametivõime üles peatama kõik ülejäänud Lhasa ja Urumqi rahvakohtu mõistetud surmaotsused ning asendama need inimeste puhul, kes on vägivallaaktides põhjendatult süüdi mõistetud, vanglakaristusega; mõistab hukka Tenzin Phuntsokile ja Kangtsukile seoses märtsi protestidega mõistetud surmanuhtluse, mis on kaheks aastaks peatatud, ja Dawa Sangpole mõistetud eluaegse vanglakaristuse, ning rõhutab, et tunneb muret, kas kohtumõistmine nende üle oli õiglane;

4. kutsub taas Hiinat üles ratifitseerima kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti; mõistab hukka rahvus- ja usuvähemuste sageli diskrimineeriva kohtlemise Hiinas;
5. rõhutab, et Hiina valitsus avaldas 2009. aasta aprillis oma esimese riikliku inimõigustealase tegevuskava (2009–2010), mille eesmärk on eeskätt paremini kaitsta kodanike õigusi seaduste kohaldamise ja õigusalse tegevuse käigus, kaotada omavolilised kinnipidamised, keelustada tunnistuste väljapressimine piinamisega ja tagada õiglane ja avalik kohtupidamine; kutsub Hiina ametivõime üles avaldama toime pandud hukkamiste arvu;
6. kutsub Hiina ametivõime üles tegema kõik, et edendada hanide ja uiguuride vahel sisulist dialoogi, samuti kohaldama Xinjangis kaasavat ja ulatuslikku majanduspoliitikat eesmärgiga tugevdada kohalikku isevastutust ja kaitsta uiguuride kultuurilist identiteeti;
7. rõhutab, et inimõiguste olukord Hiinas tekitab jätkuvalt tõsist muret; rõhutab, et kõikide inimõiguste dialoogi voorude vahel on vaja hoolikalt jälgida, kuidas rakendatakse soovitusi, mille suhtes ollakse vastastikusele kokkuleppele jõutud varasemates dialoogides ja ELi-Hiina inimõigustealastel seminaridel, mis on dialoogi voorudele eelnenud ning milles on osalenud kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade esindajad; kutsub komisjoni ja nõukogu üles lisama surmanuhtluse kaotamise ja rahvus- ning usuvähemuste õiguste järgimise küsimused 30. novembril 2009 toimuva ELi-Hiina 12. tippkohtumise päevakorda ning taotleda jätkuvalt, et partnerlus- ja koostöölepingusse, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse, lisataks klausel inimõiguste järgimise kohta Hiinas;
8. kutsub Hiina ametivõime üles lõpetama viivitamata karmi käe kampaania, millega Xinjangi Uiguuri autonoomses piirkonnas kõikide inimeste õigusi piiratakse, pööramata tähelepanu rahustuste põhjustele;
9. nõuab, et Hiina valitsuse ja dalai-laama esindajate vahel avataks uuesti siiras ja tulemustele orienteeritud dialoog, tuginedes „Tiibeti rahva tõelise autonoomia memorandumile”, eesmärgiga jõuda Tiibetis positiivsete, sisuliste ja oluliste muutusteni, mis on kooskõlas Hiina Rahvavabariigi põhiseaduses esitatud põhimõtetega;
10. kinnitab veel kord oma solidaarsust kõikide Urumqi, Xinjangi Uiguuri autonoomse piirkonna 2009. aasta juuli sündmuste ohvritega; tunnistades, et riiklikel institutsioonidel on kohustus tagada avalik kord, tunneb muret väidetavalt ebaproportsionaalse jõu kasutamise pärast uiguuride vastu ja paljude uiguuride kinnipidamise pärast;
11. kutsub Hiina ametivõime üles tagama, et eelnimetatud sündmustega seoses kinni peetud isikutele tagataks vangistuse ajal rahvusvahelise õiguse kohaselt humanne kohtlemine

ja õiglane kohtupidamine, sealhulgas võimalus kasutada enda valitud advokaati, ning et lähtutaks süütuse presumptsioonist ning süüdimõistmise korral määrataks proportsionaalsed karistused;

12. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele, Euroopa Nõukogule, ÜRO inimõiguste nõukogule ja Hiina Rahvavabariigi valitsusele.